

Basisschool Piet Hein
Themabrief 32
Kleuteronderwijs
Mei 2018

Beste ouders/verzorgers,

Jong geleerd is oud gedaan, ook op de Piet Hein. Het team heeft de afgelopen drie jaar flink geïnvesteerd in het kleuteronderwijs: de visie is formeel vastgelegd, de leerkrachten zijn hierop bijgeschoold, er is een intern begeleider bijgekomen en nieuwe materialen zorgen voor meer uitdaging. Spelend leren is het uitgangspunt in de groepen 1-2, want "hier mogen kleuters nog echt kleuters zijn", zeggen leerkrachten Anneleen Berger en Janneke Zetzema. Maar vergis je niet: "We doen veel meer dan zomaar een beetje spelen!"

Anneleen en Janneke, jullie zijn beiden ervaren leerkrachten. Wat maakt de groepen 1-2 voor jullie zo bijzonder?

Janneke: "Ik heb al in alle groepen lesgegeven, maar mijn hart ligt bij de kleuters. Net als in andere groepen liggen de leerdoelen vast en kijk je of de kinderen de ontwikkeling doormaken die ze moeten doormaken. Maar je bent veel vrijer in hoe je de lessen vormgeeft, afhankelijk van wat jouw kinderen nodig hebben en van hun belevingswereld. Je kunt ten volle je creativiteit kwijt in het onderwijs."

Anneleen: "We moeten de kinderen leren rijmen en tellen, maar waarmee ligt niet vast. We kunnen zelf het onderwerp kiezen dat het meest betekenisvol is voor de kinderen. Mijn groep is gek op treinen, dus tellen we treinen. Als je de intrinsieke motivatie weet aan te spreken, leren ze het allermeest."

Wat hebben de kinderen op die leeftijd nodig om goed te kunnen leren?

Anneleen: "Ten eerste een veilig pedagogisch klimaat. Daar zijn we bij de Piet Hein erg mee bezig, onder andere met Leefstijl en Positive Behavior Support. Kinderen die zich emotioneel niet vrij voelen, komen niet tot leren. En we kijken: wie ben je, wat heb jij nodig, hoe leer jij?"

Janneke: "Een rijke leeromgeving is belangrijk. Als je klaslokaal rijk is ingericht, met uitdagende ontwikkelingsmaterialen, heb je al 95 procent van je leerdoelen gedekt. Waarmee we niet per se ingewikkelde spellendozen bedoelen, maar soms juist de simpelste dingen: flessendoppen, zand, water. Als de kinderen maar binnenkomen en enthousiast worden: waw, mag ik dát doen!"

Anneleen: "Misschien hebben ouders soms het idee dat de kinderen maar wat spelen in de klas, maar ondertussen leren ze zo veel!"

Geef eens een voorbeeld?

Anneleen: "Ik had een jongetje in de groep dat wekenlang niets anders deed dan knippen. Eerst lukraak. Daarna ging hij vel per vel knippen. Dan werden de snippers gestapeld en op gegeven moment wilde hij ze aan elkaar vastmaken. Er moest een nietje in, dan werd het een boekje. Toen bedachten we samen dat hij er ook iets in kon schrijven, en zette hij op elke bladzijde drie krassen. Het is geen prachtig werkje geworden, maar hij heeft er veel van geleerd. Hij heeft zijn fijne motoriek geoefend, leren knippen, verschillende soorten papier gevoeld, materialen leren benoemen én hij heeft ontzettend doorgezet."

Wat is jullie rol als leerkracht?

Janneke: "Observeren en stimuleren bij het spel. We kijken wat de kinderen doen en reiken materialen aan of voegen iets toe. Als ik zie dat kinderen voor de tiende keer restaurantje spelen en er geen variatie meer is in het spel, ga ik aanbellen en ben ik de koningin. Dat hangt natuurlijk ook af van de leeftijd: als oudste kleuters binnen een kwartier drie keer van spel veranderen, fluit ik ze ook terug. Op die leeftijd wil je dat ze goed nadenken over wat ze willen gaan doen."

Anneleen: "Onze focus ligt niet bij het onderwijsprogramma, maar bij de kinderen en waar zij mee komen. We hebben een coachende rol. De vraag die wij voortdurend stellen is: is dit kind betrokken bezig? Is hij zoekend of afwachtend, prima. Maar is hij nergens mee bezig, dan is het aan ons hem op gang te helpen: met wie wil je spelen, wat heb je nodig, wat is je plan? Het is onze expertise om in te schatten wanneer we wel en niet moeten ingrijpen."

En orde te scheppen in de chaos?

Anneleen (lacht): "Het komt chaotisch over en laten we wel wezen, kinderen van die leeftijd zijn niet altijd even aardig voor elkaar. Dus ja, we bieden ze veel duidelijkheid, ook dat hoort bij het veilig pedagogisch klimaat. Om te beginnen werken we altijd volgens dezelfde dagindeling. En met heldere regels: je respecteert elkaar, je gaat netjes om met de materialen, je ruimt op als je ergens mee hebt gespeeld, je schreeuwt of slaat niet. Het gaat natuurlijk wel eens mis, maar dat geeft niet. We zijn er om te leren en fouten maken mag, sterker nog: fouten maken moet! Als je er maar van leert en sorry zegt. Elke dag weer een schone lei."

Wat is er nu veranderd met het nieuwe beleidsplan voor het kleuteronderwijs, waar jullie drie jaar aan hebben gewerkt?

Janneke: "Ik denk dat de groepsleerkrachten voorheen wel hetzelfde aanvoelden; deze werkwijze lag ons allemaal individueel wel. Nu is het geformaliseerd tot een gezamenlijke visie. We hebben een extern deskundige in de arm genomen die ons geholpen heeft om de schoolbrede visie op het onderwijs vanaf de bodem op te bouwen. We werken met gerichte differentiatie in alle groepen, wat betekent dat we lesgeven op verschillende niveaus. Dat was voorheen niet expliciet verwoord voor de kleutergroepen, maar dat doen we natuurlijk wel. Als we in een grote kring met de kinderen tellen, zijn we wel met tien doelen tegelijk bezig: de een leert cijfers herkennen, de ander leert op zijn beurt wachten, een derde leert hardop mee te doen wat hij eerder niet durfde..."

Anneleen: "Dingen als hulp durven vragen, geconcentreerd werken, zelfstandig oplossingen vinden, met teleurstellingen omgaan: het is belangrijk dat kinderen dat kunnen in groep 3. Uit onderzoek blijkt dat deze aspecten goed voorspellen hoe kinderen de verdere schooltijd doorlopen. Daar kunnen wij al in het kleuteronderwijs op sturen."

Groep 3 sluit nu beter aan op het kleuteronderwijs?

Anneleen: "Drie middagen per week wordt in groep 3 tijd ingeruimd voor spelen, waarbij de kinderen zelf kunnen kiezen wat ze willen doen. De bedoeling is om daarmee de creatieve ontwikkeling te bevorderen, zoals de kinderen dat ook kennen uit groep 1-2."

Janneke: "Tegelijk krijgen ze bij ons ook al 'moetopdrachten', waarbij ze zelfstandig een opdracht moeten volbrengen. Dat doen we met taakkaarten, en als ze de opdracht volbrengen krijgen ze een krul. Dat leert ze dat je soms iets moet doen wat anderen voor je bedenken, en dat je ook trots op jezelf kunt zijn als dat lukt."

Anneleen: "Ik zeg altijd: wij werken aan de hardware, dan draait de software ook goed vanaf groep 3."

Daarover gesproken: werken de kinderen ook met computers in de klas?

Janneke: "Wel met spelletjes die de oplossingsgerichtheid en creativiteit stimuleren, of die bijvoorbeeld helpen bij het leren van cijfers. Maar verder merken we dat met name jongetjes nog weinig oog hebben voor andere dingen als er een beeldscherm in zicht is. Bovendien doen kinderen thuis al veel met computers; in de klas vinden we het niet wenselijk om het aanbod uit te breiden."

Het is een bekende frustratie van ouders dat hun kleuter thuis zo weinig vertelt over school. Wat zouden jullie de ouders willen meegeven?

Anneleen: "Ik heb een jongetje in de klas gehad dat wekenlang 'actief nietsdeed'. Hij keek mee, hij lachte mee, maar ondernam niets uit zichzelf. Toen een klasgenootje hem vroeg om mee te spelen, wist hij meteen hoe dat moest - hij had het al die tijd goed geobserveerd. Als je die jongen de eerste week had gevraagd: 'Heb je lekker gespeeld?' of 'Wie is je vriend?', dan had hij daar geen antwoord op kunnen geven. En dan zouden zijn ouders misschien bang zijn geweest dat hij ongelukkig was in de klas, of teleurgesteld, of eenzaam op het speelplein. Maar kinderen op deze leeftijd hebben nog niet altijd een 'beste vriend', ze fladderen nog. En sommigen kijken wat langer de kat uit de boom. Dus ik zou zeggen: heb vertrouwen in het eigen tempo van je kind. We trekken hier niet aan gras om het harder te laten groeien."

Het nieuw geformuleerde Handboek voor de groepen 1-2 is onderdeel van de Schoolgids en te downloaden van de website www.basisschoolpiethein.nl.

Voor meer informatie over de leerdoelen die gesteld worden doorheen alle leerjaren, kunt u de website raadplegen van het Nationaal Expertisecentrum Leerplanontwikkeling www.slo.nl.

Op 24 mei aanstaande vindt op school een ouderavond plaats over de Media Ukkie Dagen 2018, mediawijsheid voor dreumesen, peuters en kleuters. Meer informatie op

www.basisschoolpiethein.nl en op www.mediaukkie.nl.

De themabrieven zijn een initiatief van het team, om u beter te informeren over de keuzes die we maken en het werk dat we achter de schermen verrichten. De eerder verschenen themabrieven vindt u op www.basisschoolpiethein.nl onder de kop 'Nieuws'.